

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Készségeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

Csendes terjeszkedés.

Mig mi idehaza Széll Kálmán gyengeségén, Bánffy Dezső ravaszágán nyargalunk, mig Ausztriában a szláv és német nyelv tulsúlyáért vérzik el a népek legjobb ereje, addig ravasz, hogy ne mondjuk okos számítással terjeszti ki hálóját egy szomszéd nagyhatalom, hogy a világuralmat biztosítsa maga számára.

Zajtalanul vasutat épít, négy év alatt akkorát, mint Magyarország egy félszázad alatt. A hódításnak sinekkel kirakott utja, ha elkészül, hosszabb lesz, mint az összes magyar államvasutak együttvéve. Mennyi kultúra van e fáradságos műben előlegezve! Ott, hol egykor még csak 25 év előtt a kozákok kérélnélhetlenül hajtották minden megállapodás nélkül a foglyokat, ma minden megállapodás nélkül végtelen vasut dübörög.

Mialatt a tulsó végen, mint egy idő előtt felrobbantott akna, korán indult harc folyik, Oroszország következetes nyugalommal rakja sineit a pusztákra, a magyar ősök vándorlásából is alig ismert térségekre, azon biztos tudatban, hogy minden öt méternyi sinpár mindig és mindig közelebb hozza a világuralomhoz.

Nálunk kicsinyes tépelődésekben pocskolják el a nemzet értelmi erejét. Azon

veszekszünk, vajjon Brassót Brassónak, vagy Kronstadtnak hívják-e; vajjon az ellenőrzési szemlén hier-t vagy jelen-t kiáltunk-e, vajjon Pulszky Gusztinak sok vagy kevesebb Bánffy-párti puroszt sikerül-e összetömöríteni a szabadelvű pártban: addig monarchiánk és a katolicizmus egy óriási ellenfele olyan alapokat vet világuralmi hatalmának állandósítására, melyek horderejére csak akkor ébredünk, mikor Kazánban megszólal az első szibériai vasut kalauza: Mehet!

Oroszország oly következetesen, oly nyugodtan halad a Kelet meghódítására, hogy ha más nem, ugy ez a szokatlan mérséklet elárulja messzemenő terveit. Keleten a nagyhatalmak között ugy szomszédos érdekeltségénél, mint számbeli tulsúlyánál fogva, kétségkívül első szerepet játszhatnak a nagyhatalmak között. És mégis a békéltető platonikus szerepét játsza a veszekedők között, holott éppen ő neki volna a legtöbb haszna a zenebonából.

És miért?

Mert még nem készült el kelet-szibériai vasutjával, mert a kínai lázadás még kelletlenül korábban ütött ki az ő megszerződött terveire nézve. Ha majd Uraltól Vladivosztozkig egyhuzamban orosz területen füttyül a vonat s megrakodva

orosz szotnyákkal dübörögnek szakadatlanul a vasuti vagonok: akkor felveheti a harcot nemcsak a nap sárga fiával, hanem az összes koncéhes civilizált nagyhatalmakkal együtt.

A hágai békekonferenciát megteremtő cárnak felette szüksége van jelenleg a békére, hogy higgadtan, nyugodtan, másoktól meg nem zavarva, megteremthesse a háborút. Es verekedjék akkor, nem mikor arra kényszerítik, hanem mikor legelőnyösebb reá nézve.

A mérséklet azon bámulatos temperamentuma, melyet most Oroszország tanusit, mikor legtöbb embere vagon a csatatéren, mikor az ő seregei azok, melyek meg nem verettek, mikor az ő haditudósításai a legkimerítőbbek a harctérről: arra enged következtetni, hogy e mérséklet csak altató szer az egymás közt féltékeny hatalmakra, mig a hagyományos »utolsó gomb« is elkészül.

Kinának tömör lakosságát csak a gyéren lakott Oroszország képes felszívni; de milliónyi tömegeit az ő bámulatos adminisztrációjával fel tudja használni arra, hogy velök egykor, a közel jövőben, az egész occidentális műveltséget, ennek minden vivmányával együtt, elfojthassa.

Azért, mig a nyugati nemzetek, a nagyhatalmak, kicsinyes házi perpatvarban

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Brünn két nevezetessége.

Ne várjon tőlem a szives olvasó valami klasszikus utleirást, sem tudós esztétikai fejtegetést Brünn szépségeiről — nem a hölgyeket értem ez alatt — az elébbi, nem kell már a közönségnek, az utóbbi nem kell a szerkesztő uraknak. Azonkívül az utleiráshoz nincs Bädekerem, az esztétikai fejtegetéshez meg nem tudtam az odavágó szabályokat Pallas Lexiconomból s. v. Esztétika kiböngészni.

Leírom tehát egyszerű szóval azt, ami ottjártamkor jó négy évvel ezelőtt oly mély benyomást tett rám, hogy úgy vagyok, mintha most is szemem előtt állna minden.

Van Brünnben egy fellegvár, Spielberg a neve, keserű az emléke sok jó magyar emberben, ki ott szenvedte át szomorú rabéveit. Valamikor erős vár volt. Sok kemény ostromot élt át, különösen a harmincéves háboruban, mikor P. Středa (Stredonius) brünni iskola-igazgató diákjaival verte vissza falairól a svédek ostromló hadát. Most már csak letűnt erejükéről álmodoznak bástyái. A franciák rombolása megszüntette erőd jellegét, s azóta

mellék céljára szolgál — börtön katona rabok számára, mert másminők oda már nem kerülhetnek. Voltak ott egykor mások is, mélyen a föld alatt a kasamátákban, gonosztevők, hazafiak — már, ki ahogy jött!

Akinek erősek az idegei, az váltsa meg jegyét a profósznál s menjen le vele az egykori börtön-helyiségbe, de ismétlem, csak az vállalkozók erre, akinek erősek az idegei.

Valahol a várfalon kívül megnyitott a profósz egy csapóajtót s mi alászalltunk az örök sötétségbe. Mikor a század negyvenes éveiben az olasz politikai foglyokat ide beszállították, nem egynek juthatott eszébe a „Lasciate ogni speranza, voi ch' entrate!“ Nem tudom, meddig mehettünk lefelé, csak azt tudom, hogy nagyon mélyen voltunk már, mikor egy szük folyosóba értünk. Nem hatott ide se világosság, se friss levegő, sem a felvilág zajja. Akit ide hoztak, el volt az temetve mélyebben, mintha a föld alatt nyugodnék. Jobbra-balra, kis közökben nehéz vasajtók, a zárkák ajtói. Benyitottunk az egyikbe. Ez a legveszedelmesebb foglyok számára készült. Területe alig néhány négyszög láb. Nincs benne semmi butorzat, pedig az összes börtönökben meghagyták azt a fölszerelést, amelylyel akkor birtak, mikor még használatban voltak.

Kérdő tekintettel fordultam a profószhoz. A jó ember mosolyogva világított oda az egyik szögletbe. Vaskapcsok, karikák meredeznek ott a falban. A foglyot kezéinél és lábainál fogva álló helyzetben oda kovácsolták a falhoz. Hogy fejét előre ne mozdithassa, nyakát vas karikával szintén oda erősítették, hogy vállait se mozdithassa meg, arra iv alakú, lefelé hajtott vaspántok szolgálták, melyek a szerencsétlen foglyt vállait visszazsorigították a falhoz. S ami tetőzése a rafinált kínzásnak, a kapesok, pántok stb. úgy vannak elhelyezve, hogy a börtön nedves tetejéről lecsöpögő viz egyenest a foglyt fejére hullott. A szerencsétlennek fél nap alatt meg kellett e kínzásba örülnie, de könyörületet még akkor sem lelt. Fájdalomkiáltásait csak a falak hallották s azok nagyon vastagok — nem hallatszik át rajtuk a szó. S még ha a kövek meg is lágyultak volna rettentő kinszenvedésükre, nem keményebb-e az elfásult ember sziv a kőnél? Ott hagyták a foglyt etlen-szomjan, míg csak ki nem szenvedett. Különös, hogy az ember, ki gyakran tagadja a pokol létezését, embertársai kínzására ilyen poklot tud alkotni. Elgondolkozva álltam ott, s a néma csendet nem zavarta semmi más, csak a tetőzetről lehulló vizesöppek egyhangú kopogása...

Innen a könnyebb rabságra ítétek celláiba

emésztik fel önerejüket, addig a fehér cár vas következetességgel dolgozik egy — valódi vagy koholt, az mindegy — okmány, a Nagy Péter vegrendeletének megvalósításán, még pedig olyan mérvben, olyan arányban, aminőről még Nagy Péter sem álmodott soha!

Levelezés.

Kik utaznak őszkor?

Kelt Göschenenben okt. 14.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Több olyan kérdésre kell felelnem, melyek úgy azokat érdekelhetik, kik arra határozzák el magukat, hogy őszkor utazzanak, meg azokat is, kik nem utaznak, de minden utazás iránt érdeklődnek.

Mielőtt útnak indultam volna, leginkább arra voltam kíváncsi, kik utaznak ilyen tájban, úgy ősz közepén? Mert, hogy kik utaznak nyáron, a főtutazási évad alatt, azt régóta tudom. Akkor a furdőző publikum utazik, azután az Alpesek turistái, majd meg azok, kiknek idejük van a kejtutazásra és kedvük van hozzá, továbbá kutató tudósok, tanárok, diákok és a természet vadregényes szépségeiért rajongó mátkapárok.

Mindnyájan többé-kevésbé boldog emberek, kiket mozgásba hoz és a nagyvilágba visz a divat, a kedvtöltés, nagyúri hajlamok, tudásvágy, élvezetszeretet, költői ábrándozás. Nincs közöttük egyetlen egy sem, a ki akkor, midőn elindul boldogtalannak, vagy csalódottan érezné magát. Hogy azonban az utazás után is boldognak és megelégedettnek éri-e magát, az már más kérdés, melyről most ne beszéljünk. Kétségen kívül mindenki, a ki utazott, akár sikerült az útja, akár nem, megkönnyebbülve tér vissza.

De, ha a nyár a boldog turisták évadja, akkor kik lehetnek azok, kiket az ősz bágyadó verőfénye csal ki a nyugtató világ nagy panorámájába? Igyekeztem őket jól megfigyelni. Emitt egy öreg ur ül velem szemben a vasúti kocsiában, a párizsi világkiállításra utazik kedves életparjával egyetemben. Mind a kettőnek az arcán a csendes lemondás kifejezése ül. Egy kicsit megrezzennek a hidegtől, a mint a kocsik ablakain át megcsapja őket az Alpesek hűvös szellője, melyet nem tudott meglangyosítani a bércek ormaival csokolódzó vén napnak nyájas, barátságos sugara. Miért is mentek el ilyen későn?

mentünk. Ablak vagy szellőztető nincs itt sem, de van legalább egy durva fa-pad a fekvésre, van egy asztal és egy idomtalan szék. Mennyi kényelem egy szegény rabnak, kit csak egy humanusabb kor mentett meg az előbb látott börtönöktől. A falakon egyik-másik börtönben arcképek függnek, azoknak a képei, kik egykor itt raboskodtak. Van közöttük egy női arckép is, egy olasz grófnőnek — nevének már nem tudom — olajfestményű képe. A grófné az egységes Olaszországról ábrándozott. Lombardiában akkor még a szomszéd volt az ur, persze hogy a kasamátákba került a szép grófnő is. Itt aztán szóhette tovább reményeit az Italia unitaról. Egy másik cellában a híres olasz költő Sylvio Pellico arcképet láttam. „Le mie Prigioni“ című gyönyörű munkájának anyagát e négy sötét fal között átélte benyomásaiból merítette! Kerestem a mi honfitársaink arcképeit is. Hisz negyvennyolc után sokan keseregtek ott a vesztett haza sorsán. Nem találtam egyet sem. Nem jutott eszébe egy fogoly magyarnak sem, hogy emlékül börtöne falára függesztesse képét? Vagy talán elegendő függetek már — olaszok ott a falon? Vagy talán van is ott magyarnak is a képe, csak a profosz fogja mindegyikre, hogy olasz?!

Hosszú, tekervényes folyosókat jártunk már

A jó öreg ur elmondta, hogy már júliusban kellett volna elindulniok, de várták a fiukat, a ki kereskedelmi ügyök Bombayban s a kinek már három hónap előtt haza kellett volna érkeznie. Vele együtt szerettek volna Párizsba utazni, ámde a fiu nem jött haza, nem is jön, csak a jövő nyáron. Pedig megjöhetett volna, tevé hozzá kiegészítőleg a szóban forgó fiu anyja, de úgy van az, ha a gyermekek felnőttek, nem igen gondolnak a szüleikre. Ezt az öreg úrnő az el nem palástolható neheztelés kesernyős hangján mondotta.

Ezeknek az utazásával ily módon tisztába jöttem. Most egy helylyel tovább néztem. Négy tagból álló társaság húzódott meg a kocsik másik oldalán. Nesztelenül társalogtak, s a mint kivertem, valamely programnak az összeállítására felett tanácskoztak. Két nő volt közöttük, az egyik, az eltesebb, az előadó szerepét vitte, de nem volt szerencsés a javaslataival, mert a két férfi egymásután vetette el azokat tréfás megjegyzések kíséretében, a min a fiatalabbik nő kitűnően mulatott. Végre is az eltesebb nő tettetett bosszúsággal, de észrevehető örömmel a felett, hogy terveinek az elejtése a fiatalabbiknak akkora jókedvet szerzett, ledobta a kocsik ülésére a Baedekert s a nevető társaságnak a szolgálatot minden programjavaslata nézve negéyzett durcassággal felmondotta.

Később kitűnt, hogy e társaság, mely inkább csak úgy magára erőltette a jó kedvet, Münchenbe utazik, s ha már oda mennek, meglátogatják az ugynevezett „tourista“ városokat, Insbruckot, Salzburgot, Konstancot stb. De legjobban szeretnének nem utazni! Egy budapesti előkelő miniszteri hivatalnoknak a családja ez, apa, anya, a fiok s ennek neje. A leányuk a nyáron jegyben járt egy zalamegyei gazdag földbirtokossal. Balatonfüreden ismerkedtek meg, s már az esküvő napja is ki volt tűzve, a mikor egészen váratlanul a vőlegény a jeggyűrűt menyasszonyának vissza küldte.

Oh minek is van az embernek szive, mely szeretni tud híven, igazán, boldogan, de a melynek boldogságát a könyörtelen sors egy csapással összezúzhatja. Szegény leányom azóta — így szólte tovább a beszéd fonálát szomorú hangon a mama — sokat szenved. Előbb Bécsbe küldték őt férjem rokonaihoz, azután rávették, hogy Münchenbe menjen, a hol meg nekem vannak rokonaim. Most meglátogatjuk őt s talán hazahozzuk.

Ah úgy, gondolám magamban, tehát ezek is csalódtak, most mennek bánatot felejtetni és fájdalmat enyhíteni.

be, nem is tudnám, hol s merre jártunk. Végre egy nagyobb helyiségbe értünk. Lehetett az vagy öt-hat méter hosszú s vagy három méter széles. Széltiben a két szemközti fekvő falban három-három bemélyedés van s a két falat majdnem a földig leérő erős vaslánc köti össze. Ide sem halot be semmi viláosság.

Ide hozták a gyermekgyilkos anyákat. Amint egyet elfogtak, idekerült a legmelyebb kasamátákba s kezén, lábán léláncolva, derekánál fogva ahhoz a lecsüngő láncához erősítve várta szerencsétlen társnőit. Ritkán várt sokáig. Rossz világ volt akkor. A sok háboru, katona járás, a vallástalanság, de még inkább az erkölestelenség nagy elterjedése sok alkalmat adott a rosszra. Sok szerencsétlen nember, hogy szegényét elpalástolja, megölte gyermekét s oda került a kasamátákba. Emlékszem, hogy a brünni állami levéltár egy iratában olvastam, hogy volt idő, mikor egyszerre húsz gyermekgyilkos anya volt elítélve.

A porkolábok vártak a bűnösökkel, míg tizen-tizenketten nem voltak együtt. Akkor a hat legrégebb foglyot beállították a fennebb említett mélyedésekbe s befalazták őket nyakukig. Fejük szabadon volt. Nem volt szabad megfulniok — éhen kellett halniok. S a többinek ott a lánchoz erősítve kellett hallgatnia a befalazottak rémes

Ezután átnéztem a szomszéd szakaszba, melynek utasai, három katonatiszt, a kocsik folyosóján állottak. Egykedvűen beszélgettek, miközben az egyik magára vette a felső kabátját, a melynek a bal széle azonban kétszer is kicsúszott a kezéből. Minthogy közel álltam hozzá, segitettem neki, s ezzel utat nyitottam magamnak a társalkodásra és úgy látszik, megnyertem a bizalmát. A fiatal tisztól ezután megtudtam, hogy alpesi tour ra mennek Tirolba és Svájcba. Ilyen későn, — kértem — biznak még az időjárásban? Most már kezdünk bizni, mert állandónak ígérkezik, ámbar sokkal szivesebben mentünk volna korábban, — felelé — de meghívást vártunk Interlakenbe, a hol a kollegámnak — itt egy tekintettel az egyik tisztársára mutatott — a nagybátyja nyaralt. De a meghívás talán az öreg ur betegsége miatt, vagy más okból nem tudom, elmaradt. Mégis, ne hogy egészen kifogyjunk az időből és egy alpesi kirándulásnak az élvezetétől erre az esztendőre elessünk, legalább meg akarjuk izlelni, a mire az egész nyáron át készülőd-tünk.

Jó időjárást és kellemes mulatást kívánok, mondám s ezzel elváltunk. Magamban pedig ezen beszélgetés után olyképen morfondiroztam, hogy a tiszt urak valószínűleg a gazdag nagybácsira mennek vadászni, ha valamiképp megcsiphetnék őt. Minek is másznak meg őt a bolond magas Mönchöt! Szép, gyönyörűséges onnan a kilátás, de csak úgy, ha jó belátás kíséri, a belátás pedig a nagybácsi bugyellárisából nyilik. — Sejtelnemnek a helyességéről utóbb azután nyilvánvalóan meggyőződtem.

Végre még egy érdekes csoporttal ismerkedtem meg. Öten valának, igen kedves emberek mindannyian. Eleintén kissé tartózkodók voltak, de később bele melegedtek a csevegésbe s így megtudhattam tőlük, hogy Rómába utaznak a jubileumi szent év alkalmából. Eredetileg egészen más volt a tervök, Egyptomba és Szjáriába készültek, de a keleten duhögő járványos betegség miatt az a lipcei utazási iroda, melynél az útra előfizettek, nem merete a felelősséget elvállalni s lemondott a tervezett utazásról.

Pedig nagyon sajnáljuk, mondá a társaság egyik tagja, úgy örültünk, hogy megláthatjuk azt a földet, melyet az Üdvözítő szentséges lábai érintettek és csókjainkkal illethetjük a helyeket, melyeken az ő életének és szenvedésének legdrágább emlékeit tisztelheti leboruló hódolattal a keresztény ember. Hígyje meg, nagy szívbéli vesztéség reánk nézve ennek az utazásnak az elmulasztása, melyért most már azzal igyekszünk magun-

jajveszékéleseit s várnia, míg az egyik vagy másik meghal s rá kerül a sor... Bizony, bizony kár nekünk a középkort, kár a spanyol inkvizíciót szidnunk, ilyen dolgokat a „legsötétebb középkorban“ sem talált ki a legkegyetlenebb inkvizitor sem!

A porkolábok napról-napra megvizsgálták, hogy ki halt meg már a befalazottak közül. Azt aztán kifalazták, holttestét elásták valahol a vár alatt jeltelen sírba s jött helyébe a másik, ha ugyan addig a kétségbeesés — a felelemtől meg nem örülve, sorra meg nem haltak. És ez így történt a XVIII. század végeig!

Ugyanezen helyiségben vannak most a régi kínzóeszközök elhelyezve. A spanyol-csizma, a hüvelykzorító, a korona stb. Itt van a kerekbetörés eszköze is, de erről jó lesz nem szólnom bővebben. Behatóan megvizsgáltam mind ez eszközöket, helyenként sötétebb foltok vannak rajtuk. Rozsda-e vagy vér? Ki tudná azt, most már megmondani?

Tovább mentünk, de már a kijárat felé. A profosz egy cella ajtaját nyitotta ki előttem s fölkiért, hogy csak lépjek be, ő neki a lámpáját kell megigazítania. A jó ember úgy látszik ért a szinpad hatásokhoz. Alig léptem be a cellába, mely épen olyan kis lyuk volt, mint amilyeneket

kat kárpótolni, hogy legalább az örök városba ellátogatunk, a hol a mindennapi élet zaklató gondjait felejtvé, egy kicsit magunknak élhetünk s elmélyedhetünk az örökkévalóság nagy gondolatába...

Míg így beszélgettem az uti társaimmal, vonatunk berobogott az innsbrucki pályaudvarra. Szálláson az átélt nap emlékeit rendezgetve, arra a meggyőződésre jutottam, hogy a kik őszkor utaznak, azok mindnyájan csalódott emberek. Vagy bosszankodnak, vagy sajnálkoznak, vagy búslakodnak valamin. Természetes, hogy azért nem kell őket szerencsétleneknek tartanunk, a mit én nem is állítottam.

Arra is számíthatunk ezek az őszi turisták, hogy ősz táján majd olcsóbb lesz minden: körjeggy, szálló, alkalmatosság, emberek, mulatóhelyek. De ebben is ezidén a jámborok a pompás időjárás folytán, mely még az alpesek közé is a tűnő nyárnak bájjait varázsolja vissza, alaposan megcsalhatkoznak: És ez lesz a legkeserűbb csalódásuk. — Igazán szánom őket. *Adieu.*

Ujdonságok.

Hivatal vizsgálat. Mult héten városunkba érkezett Kray István pozsonyi kir. főügyész, hogy az itteni ügyészséget és börtönhelyiségeket megvizsgálja. A főügyész egész héten át személyre vett mindent és Chudovszky Károly kir. ügyésznek elismerését fejezte ki a látottak felett.

Nyitravármegye közig. bizottsága október hó 31-én tartja f. évi őszi rendes közgyűlést.

A törvényszéki palota építése újból elodázást szenvedett, mert újabb anyagi természetű akadályok merültek fel, tehát a miniszter alig fogja fenyegetéseit végrehajtani, hogy a jövő tavasszal okvetlen épít.

A nyitrai színházban f. hó 6, 7. és 10-én előadott szindarab alkalmával a „Tanítók Háza” javára felülfizettek: Bende Imre megyés püspök ur 200 kor., F. J. 2 kor., Venczell Ferenc nagyprépost 20 kor., Markovics János 10 kor., Jeszenszky Alajos 2 kor., Beck Mór, Szalakusz 1 kor., Batthyány Vilmos gróf 20 kor., Rusesák Aladár 5 kor., dr. Biringer Ferenc 2 kor., Vagner József 20 kor., Libertiny Gusztáv 2 kor., Lázár Lajos, Galgóc 1 kor., Bieliczky Elek 4 kor., Engel József 20 kor., Neugebauer Nándor 4 kor., N. N. és N. N. 3 kor., Fülöpp

legelőször néztünk meg, mikor már ő is belépett utánam s lámpáját vállamon fölül előre tolva, bevilágított a cella szögletébe. Nagyon kis gyerek lehettem még akkor, mikor utoljára megjedtem, de ekkor, jól emlékszem, hideg futott át rajtam s legalább is nagyon meghökkenem. Tele volt már fantáziám a sok borzalmas látásával, beleképzeltem magamat abba a helyzetbe, melyben az egykori rabok sanyalódként, szinte hallani véltem rémes kiáltásaikat, mikor egyszerre a lámpa homályos fényénél egy halálsápadt alakot látok közvetlen magam előtt, kezén, lábán, nyakán, vállán oda láncolva, kovácsolva a falhoz... Persze, csakhamar észrevettem, hogy ez csak viaszbaba, no de a hatás már akkor hiába meg volt, megbor-zadtam.

A profósz aztán elbeszélte, hogy ez a viaszbaba annak emlékére áll itt, hogy II. József császár, mikor a Spielberget meglátogatta, ebben a cellában kovácsoltatta magát a falhoz, hogy e büntetésnemét kipróbálja. Nem is tartotta ki egy óráig sem. Fél ájultan szabadított ki magát láncokból, s el is törülte a kasamátá ilyenféle börtöneit. Csak a könnyebb fajukat használták egész a legújabb időkig.

Vége még egy ehhez hasonló cellát kellett megnéznem, hol a vastermészetű hajlúkapitány,

László koloni plebános 2 kor. Fogadják a nemes adakozók a megyei tanítótestület hálás köszönetét.

Párbaj vétség. Csütörtökön a helybeli kir. törvényszék előtt megjelentek Justh Szilárd és Richter Hugó párbajozók, egy régibb párbaj vétség miatt. Elnök volt Miklóssy Arthur, bírák Pazár Zoltán és dr. Ehrenfeld Gyula törvszéki bírák, a vádat dr. Bencsik alügyész képviselte. Védők nem voltak. A védészed elhangzása után a törvényszék Justh Szilárdot 8, Richtert pedig 5 napi államfogházra ítélte. Justh felebbezett.

Égő kosár. Szerdán délelőtt egy asszony cselédjét a vaspálya udvarba küldte azzal, hogy egy kosárba hozzon neki hamut. A vasuton óvatosságból, nehogy a kosár részein a hamu kiszóródjék, papirt tettek a kosárba és ebbe a kívánt hamut, annak tetejébe ismét egy iv papirozt, a melyre a küldő leánya számára néhány ruhadarabot és egy női kalapot helyezett. A mint a cseléd fapiacra ért, a járó-kelőknek feltűnt, hogy a cseléd karján lévő kosárból gyanus füstfelhők tödülnek ki. A cseléd erre figyelmessé téve, megjegyezték és a kosarat a földre tette. Alig hogy lejtette, a kosár lángot vetett és a benne lévő ruhadarabokkal együtt 1½ perc alatt hamuvá égett.

Esküdtzéki tárgyalás. Szombaton október hó 13. Az esküdtzéki tárgyalás utolsó napján, a melyen Kray István kir. főügyész is megjelent, tárgyalás alá került ifj. Bilka Mátyas szándékos emberölési ügye. A törvényszék következőképen megalakult: Sándor Géza törvényszéki elnök, Miklóssy Arthur és Ehrenfeld Gyula törvsz. bírák, Reinichovszky kir. alügyész. Védőként szerepelt Mérey Ágoston. Esküdtek voltak Aujezsky Celler, Marsovszky, dr. Havas, Grünfeld, Holzer, Bigler, Szlamka, Gremen, Holényi, Kubinyi és Fellner, pótesküdték: Farkas és Pollak. A tényállás következő: Rokos József, gróf Apponyi főerdésze, 1899. május 25-én két erdőőr kíséretében az uradalmi pagonyban járt, a midőn ifj. Bilka Mátyas ismert vadorzóra és két más legényre akadtak. A mint megállásra felszólítottak, Bilka, kivel fegyver volt, ezt lövésre készen felemelte és ha Rokos nem menekült volna elég gyorsan egy fa mögé, úgy most nem állhatott volna vádló gyanánt s így a löveg csak egyik lábát horzsolta. A vád és védészedek után az esküdtek előljárója Grünfeld Náthán kijelentette, hogy Bilkát vétkesnek találták, mire a törvényszék Bilkát 3 évi börtönre ítélte. Az elítélt és az ügyész az ítéletben megnyugodtak.

Öngyilkossági kísérlet. Iritzer Zsigmond nyitrai könyvkereskedő megbizta Kohn Ig-

nác tanoncát, különböző kint levő összegek leszedésével. Kohn nem jött idejére haza, mire Iritzer keresésére ment és Kohnt a gőzmalom tájékán ácsorogva találta. Amint Kohn főnökét közeledni látta, rögtön a közeli Nyitra folyóhoz rohant és a Hungaria múmalom mellett a habokba vetette magát. Iritzer segélykiáltására egy közeli utcaseprő odasietett s bement ruhástól a vízbe és a fuldoklót még ideje korán kimentette. Kohn a beszédett pénzből mintegy 50 koronát elköltött, amit atyja már meg is térített.

Akit kétszer gyászolunk meg. Lapunk előző számában már jeleztük, hogy Conlegner Ignác, árvásszéki ülnök Érsekújvárott élete 85. évében (nem mint sajtóhibával hoztuk: 65 éves) elhunyt. A szűkszavú tudósításból nem tudtuk, hogy az elhunyt, a mi jó öreg Conlegner bácsink. Már csak azért sem, mert régen nem hallva róla semmit, azt hittük, hogy már évtizedek óta meghalt. Hiszen ilyen jó emberek már nem is élhetnek a jelen korban, azokat csak a multból kell kikölcsönözni napjainkra. — Azt mondja a lapidaris tudósítás, hogy árvásszéki ülnök volt. Már ki látta Conlegner bácsit árvásszéki ülnöknek? — Bizonyosan más, az nem lehet az a jómodu öreg úr, ki egész Érsekújvár kereskedelmét uralta. — A jó öreg ezt a hivatalt is magára vállalta, hogy az árváknak legyen gondos, önzetlen pártfogója. Mások azért vállalták hivatalt, mert szükségök van reá, Conlegner Ignác meg azért állott be az árvák gondnokának, mert ezeknek volt szükségök reája. — Ugy emlékszem reá, mintha ma történt volna, a nagy üzlet egyik sarkában ott állt és dolgozott Conlegner Ignác szakadatlanul reggeltől estig. Kopasz fején puha selyem jockey-féle sapka, szájában az elmaradhatatlan szivar. Csak néha-néha áll oda a vásárlókhöz, szóba elegyedik velök. A nagy üzletnek lelke volt ő, meg a segédje, az öreg — Jung. Conlegner üzlete gyermekkoromban nekem jobban imponált, mint a párisi Samaritaine, mert addig annál nagyobbab nem láttam. Mikor mi kis legények szívart jöttünk vásárolni, erősen megnézett, vajjon magunknak, vagy másnak veszünk-e. Mikor látta, hogy olyan deákféle legény egy darab 2 krajcáros szívart vásárol, mindjárt tudta, hogy nem a professzora küldte; hanem roszban törli a fejét. — Minek neked szivar, édes fiam? mondá szelid szemrehányással a patriarchális alak. S a roszban sántikáló diák aztán úgy elsompolygott, mintha ott sem volna. Akkor „édes fiam”-nak szólította és tegezte a diákokat, nem mint most a legszurtosabb inast is ifju urnak cimeznek a boltban. A tegezésért sohasem

Trenk dacolt a kizsákokkal s túrte el órákon át egy kiáltás nélkül azt, amibe mások csakhamar beleőrültek. Ott esüng a falon életnagyságu képe.

De már ennyi igazán elég volt egyszerre. Kifelé indultunk. Soká mentünk fölfelé a lejtős uton s mikor kiértünk Isten szabad ege alá, teli tudóvel szívtam be az éltető friss levegőt s hálát adtam a gondviselésnek, hogy nem eltem akkor, mikor a foglyokat ily módon büntették. Hiszen a Spielbergen legtöbnyire államfoglyok voltak elzárva s ki tudja nem vált volna belőlem is valami vad rebellis azokban a kuruc időkben!

A másik nevezetesség tehát a brünni garnizon templom kriptája. Börtön után kriptá. Az előhalottak helye után, a megholtak nyughelye.

Ez a kriptá arról nevezetes, hogy a benne nyugvók holttesteit fel nem oszolnak. Ugy nyugosznak azok ott, mint ahogy őket századok előtt örök nyugalomra elhelyezték.

A templom valamikor a jezsuiták temploma volt. Mikor a rendet 1774-ben föllozlatták, a templom helyőrségi templommá, a mellette levő két óriási rendház pedig akkori „kegyes” szokás szerint kaszárnyává lett.

A templomnak, mint sekrestyés, egy öreg invalidus zászlótartó viseli gondját. Königrácnél lötték el szegénynek egyik lábát, de a mint mon-

dani szokta, ha a láb el is veszett, megmaradt a zászló. Esése közben maga alá temette a zászlót, s azok a bajtársak kik kimentették a csataterről, megtalálták a zászlót is. Még költeményt is írt erről az esetről, s ami jó hazafi Verai Jánosunk ugyanez megírígyelhetné osztrák íróársát. Az öreg valahogy megszeretett, — talán mert áhitatos türelemmel hallgattam elbeszéléseit. Mi is esnek jobban az ilyen veterán hősöknek, mintha akad türelmes hallgatójuk. Különös figyelemből megmutogatta nekem a templom kincseit is. Nagyon érdekes régi dolgok. Büszkén dicsekedett az öreg, hogy ő mindent abban az állapotban hagyott meg a templomban, amilyenben az száz év előtt volt. S ez igaz is, de „hony soit, qui mal y pense!”

Nemde soká érünk már abba a nevezetes kriptába? Úgy van, de mikor magam is soká értem oda. Előbb végig kellett néznem mindent a sekrestyében és templomban, aztán szállhattam csak alá a holtak birodalmába.

A szentélyben van a kriptá bejárata. Tekergő csiga-lépcsőn száll alá az ember jó mélyen a templom alá. Hosszú, sötét és nagyon szűk folyosóba értünk. Kétszáz-haromszáz esztendő s a kriptá, de levegője mégsem dohos, sem nedves, a kasamáták levegőjéhez képest valóságos ózon. A

aprehendáltak meg, azért sem, hogy szivart nem adott még pénzért sem, s diák-mesterember örült, hogy el nem árulta a tanárnak. Üzlete délutánonkint találkozója volt a város és a vidék elit-jének. Itt beszéltek meg a municipális és vármegyei teendőket, képviselő választásokat stb. S mikor az utolsó kaszinózó betette az ajtót, az öreg ur fogta a tollát, mely a füle mögött rövid ideig pihenőt tartott, és irt vele számlákat, kivonatokat, strazza-könyveket, s más keresztül kasul vonalozott lapokat, melyekre szent megilletődéssel néz a kis deakember. Üzlete első rangú volt s össze sem hasonlítható a többi grajzlerekkel. Én nem tudom, vajjon a jelenkor kereskedői nem tudnak úgy dolgozni, vagy csak én láttam olyan nagyok a gyermek korban. — Hát még képviselő-választáskor. Ő állított 1865-ben első ellenjelöltet br. Wodianernek, fivére, Conlegner Károly személyében, ami a bárónak 60 ezer frt-jába került. Azok voltak am idők.

A tátrafüredi drámára vonatkozólag vettük a kassai ítéltábla íteletét. Kiemeljük belőle a következőket: A királyi tábla mindkét alsófokú bíróság határozatát megváltoztatja és a Füzessery vizsgálati fogságát megszünteti. A vádlott tagadja a szándékosságot és azzal védekezik, hogy ő a mondott időben a nevezett helyen Fleisch-sel vadászott és jobb kezében tartott s balkarjára támasztott fegyvere botlás közben magától sült el, s ez a lövés okozta Fleisch Zsigmond halálát, ki egészen közelben állott. A vádlottnak ezen védekezése azon, a boncolási jegyzőkönyv adataiból és különösen a halált okozó lövés sajátosságából levont következtetés által — hogy a lövésnek vízszintes irányban kellett történnie — nem lesz megdöntve, mert ezt a feltevést az elhunyt ingallérján észlelhető lönyom nem erősíti meg; sőt egyenesen ki van zárva az orvosok azon nyilatkozatával, mely szerint a lövés alulról felfelé hatolt. — Az a körülmény, hogy a vádlott nem tudja megmondani, vajjon fegyverének csak egy, vagy pedig mindkét csőve sült-e el, nem igazolja a szándékosság feltevését; azon körülmény, hogy a vádlott a szept. 10-én fogantatosított helyszíni szemle alkalmával nem tudta pontosan megjelölni a helyet, hol állott ő és Fleisch, mikor a lövés történt, és hogy nem emlékezett meg, hova lett a két kisütött töltény, védekezését nem teszi gyanússá, mert a tett elkövetésétől egész a helyszíni szemle megtartásáig hosszabb idő telt el, s az erdő nagy kiterjedésénél fogva az ottan különben is ismeretlen vádlott nem tudhatta pontosan megjelölni a helyet. Ha még tekintetbe vétetik, hogy névtelen

levelekre gyanúkokat építeni nem lehet, és ebben az esetben még kevésbé, mert a névtelen levelek pusztá gyanúsítást tartalmaznak, anélkül, hogy tényleges adatokkal szolgálnának: mindezeknél fogva nincsen alapos ok arra nézve, hogy vádlott a terhére rótt cselekményt szándékosan elkövette volna. Füzessery tehát szabadlábra bocsáttatott és csak gondatlanságból elkövetett emberölésért veszik felelősségre.

Nemzetközi gázkongresszus Párisban. Szeptember hó első hetében a nemzetközi gázkongresszus a párisi világkiállítás kongresszusi palotájában tartotta tanácskozásait, melyen a szakemberek a világ minden országáról résztvettek és a melyről a gázipar hatalmas fellendülését kimutató érdekes közleményeknek egész hosszú sorozata látott napvilágot. Hogy a gáznak használata napról-napra mindinkább általánossá lett, az a németországi gázgyárak statisztikai adataiból is kitűnik, melyek szerint ezek 1898. évben több mint egy és kétféle milliárd köbméter légszeszt termeltek. Érdekes e mellett a viszonyszámok változásainak megfigyelése; a míg ugyanis még körülbelül tíz évvel ezelőtt a légszeszfogyasztás legnagyobb része a világítási célokra és csak körülbelül 5% a főzés, fűtés és hajtóerőre lett felhasználva, addig 1898. évben az összes fogyasztásnak már 40 százaléka esik az utóbbi célokra. Oka ennek egyrészt abban rejlik, hogy majdnem az összes gyárak, — úgy a nyitrai is — a főzés, fűtés, erőátviteli és ipari célokra felhasznált légszesz árát, a világítási légszesz árával szemben, leszállították, másrészt pedig hogy a főzés és fűtési készülékek, nemkülönb a motorok ez idő alatt oly lényeges javításon mentek át, hogy ezeknek a használatban való megbízhatósága és gazdasági működése ma már minden kritikán felül áll. Egy 50 v. 100 lóerjű gázmotort néhány évvel ezelőtt a technika csodájának nézték, ma pedig — a párisi gázkongresszus közleményei szerint — egy 1000 lóerjű gázmotor ez iparágban is a haladását dicséri. Hogy a gázi erőfőnynek feltalálása, a nagy fényereje és csekély költsége mellett minden további világítási módot túlszárnyalt, az éppen oly ismeretes, mint a gáznak használata a főzés, fűtés, fényezés, forrasztásnál stb. stb. Megemlítendő, hogy a légszesz az úgynevezett „dessauai gázvasalók“ gyártása óta, — vasalásnál általános közkezdveltségnek örvend. — 1895. évben körülbelül 40,000 gázvasaló állt Németországban a használatban, ez idő óta e készülékek annyira megsaporodtak, hogy azok egy jobb háztartásban nem hiányzanak. Szintúgy van az a fürdőkályhakkal, melyek a házban való fű-

dést oly népszerűvé tették. A nyitrai légszeszgyár is szorgalmasan azon fáradozik, hogy a légszesz használatának előnyeit és kellemességeit városunk lakosságának hozzáférhetővé tegye és culáns és előzékegy eljárása mellett nem lehet kételkedni, hogy a szárnyra kelt szó: „Egy ház sem lehet gáz nélkül“ itt Nyitra is megvalósulni fog.

A „Nagyszombat-vidéki r. kath. népnevelők egyesülete“ 1900. évi október hó 25-én Nagyszombatban a városház nagytermében rendes évi nagygyűlést tartja, mely a kereszténység kilencszázados hazai jubileumának alkalmából egyszersmind díszülés is lesz, következő tárgysorozattal: 1. 1/2 10 óraker a plebánia templomban szt. mise. Az egyesületi tagok templomból zászló alatt mennek a városházára. 2. 1/2 11 óraker a díszgyűlés megnyitása Kölcsey himnuszával. 3. Diszelnök úr ő mlgának megnyitó beszéde. 4. Életrajzi vonások úon Bosco János életéből. Tartja Jedlicska Pál. 5. Jelentés az egyesület utolsó évi működéséről. 6. A bíráló bizottság jelentése, pályadíjak kiosztása. 7. Pályanyertes kötelező dolgozat felolvasása, tárgyának megvitatása. 8. Indítványok. 9. Befejezésül a tagtársak a pápai himnuszt fogják énekelni. Egy óraker társas ebéd a „Magyar Kör“ helyiségeiben (Hermann). Egy teríték ára 2 korona.

Kilencszázéves jubileum Vágkirályfán. Róm. kath. népiskolánk növendékei, biboros atyánk magas körrendeletének megfelelőleg, szintén megünnepelték a magyar katolicizmus 900. éves fönnállását. Az ünnepélynek legkiemelkedőbb pontja mindenesetre az volt, hogy az ifjúság f. hó 13-án a szent gyónáshoz járult és 14-én nemzeti és egyházi zászlók lobogtatása mellett vonult a régi iskolaépületből a templomba, hol a szent mise alatt magához vette az Úr Jézus szent testét. Mise után az iskolaszék tartott díszgyűlést az e célra fölékesített új tanteremben. Úgy a szent mise alatt, valamint a díszgyűlésen, fáradhatlan fiatal plebánosunk Janics Ferenc úr fejtegette az ünnepély jelentőségét, kiemelve különösen azon körülményt, hogy nem ok nélkül ünnepelünk épen a „Magyarok Nagyasszonya“ ünnepén. Délután 5 óraker az új iskola tágas tantermében összegyűlekeztek az iskolaszék tagjai, a községi előjárók s a községbeli lakosok nem és korkülönbség nélkül, zsúfolásig megtöltve a termet. Szívesen jöttek, mert változatos tárgysorozatú meghívó élvezetes estét ígért. A kik eljöttek, nem is csalódtak várakozásukban. A tanterem egy része izléses színpaddá lett ez alkalomból átalakítva. Pont 5 óraker megjelent a pó-

falban het-nyolc méter magas szűk üregek vannak, s az üregekben tíz tizenöt egyszerű fakoporsó lépcsőzetesen egymás fölé rakva. Csak a legfölső támaszkodik végével a falnak, a többi csak az egyensúly törvénye védi. Vezetőm szerint mindezekben a koporsókban ép és teljesen konzervált hullák vannak. Megszámoltam vagy százharmincöt koporsót. Egy helyen a folyosó erősen fordul, s az utolsó üreg olyan keskeny, hogy a legalsó koporsók kiérnek egész a folyosóra. Vezetőm figyelmeztetett hogy vigyázzak, nehogy meglökjem a koporsókat, olyan lazán állnak egymás tetején, hogy ha az alsót meglököm, nyakamba hull mind a tizenöt. No ez biz' nem volt volna kívánatos dolog.

A folyosó végén egy nagyobb helyiségbe értünk. Kripta terem, benne kilenc nyitott koporsó s a koporsókban soha el nem hamvadó holttestek.

Mondhatom kissé különös az ilyen valamit nézni. Az első koporsóban egy már kétszázötven esztendeje halott jezsuita-páter feküdt. Olyan volt mintha csak aludt volna. Jó kövér ember lehetett életében, s a halál sem tudta ennek nyomait el-tüntetni. Duzzadt orcáin nincs meg a karakterisztikus halotti szín. Szemei könnyedén csukvák, kezei mintha lágyan kulcsolva tartanak a kezébe

nyomott rózsafüzért. Még ruhái is teljesen épek s nem látszik rajtuk az enyészet nyoma. Ha ez emberrel egy korban élek s őt ismerem, fölkellett volna most is ismernem őt, annyira nem változtak vonásai. Pedig ott áll a koporsóra erősített rézlaposkán „obit 1646“ meghalt 1646-ban.

Balra tőle díszesebb koporsó van, s benne fekszik egy Lichtenstein hercegnő. Ennek az arca már inkább mumia-szerű. Igaz, hogy késő agykorában halt meg, tehát már életében, halála előtt sem lehettek valami friss, úde vonásai. Míg a szegény szerzetes daróc ruhája épen maradt urával, a hercegnő aranycsipkés, selyem ruhája elpusztult, elporladt. Csak egy-két aranyzál, egy selyem darab vagy megmaradt nehéz csipkerészlet emlékeztetnek az egykor dús fényű ruhára. S még egy emléke van, az egyik lábón parányi kis cipő. Olyan finom, olyan könnyű, mintha csak oda lehelték volna. Milyen regényt szöhetne valamely nagy phantáziájú író e parányi cipőcskéből. A halott teste különben teljesen ép, s meztelenségén megkönnyörülve egy más koporsóból elvett jezsuita talárt dobott rá valaki. S a dús, hatalmas hercegnő, a szegénység és szerénység szerzetes ruhája alatt várja a föltámadásra hívó angyal szózatát.

Az egyik sarokban üvegfődeles koporsóban

nyugszik a Spielberg védője P. Sřteda. Mondhatom meghatva álltam a koporsó előtt. Egy ember, kinek elete után kutatva bejártam három országot, kinek lánglelkét annyiszor csodáltam tettei emlékében — ott feküdt előttem teljesen épen, úgy ahogy élt, ajkán szelíd, boldog mosolylyal. Majdnem kétszázötven éve nyugszik ott már, igazán csak nyugszik. Majdnem nyelvemre tolt a csodálkozó kérdés: „Páter, talán csak alszol?“ Vezetőm állítása szerint a test hajlékony és puha, mozgatható minden tagja. Próbát is akart tenni vele, de nem engedtem... Üvegfődel alatt azért van, mert azelőtt a kripta látogatói különös passzióval a halott fülét mozgatták, rángatták... de gustibus non est disputandum. Mióta azután a szentéletű ember boldoggá avatási pöre folyik, nagyobb gondot fordítanak holttestére.

A többi koporsóban is ép hullák vannak. De ezek nem hajlékonyak. Kemények és szárazak. Egyiknek karja váltól majdnem a csuklógig fel van hasítva s a lehuzott bőr alatt látszik az elfásult, megrostosodott izom és csont. Olyan ez, mint a kiszáradt fa rostjai.

Nagyon erős hatással van az emberre az ilyen látvány. Láttam már sok mindenféle holtat, de e százados alvók arcukon a halál fenségés nyugalmaival soká kísérték ében s álmomban.

diumon a gyermekesereg egy része, elénekelvén a „Hymnus“-t harmónium kísérettel. Utánna közsé-
günk plebánosa méltatta az ünnepély jelentőségét,
ezt követte 2 szavalt a tanítványok részéről;
fölszólt az örök szépségű „Hol szent Péter...“
Fölvásolás is volt „Őseink“ címen, tartotta Ko-
váts István főtanító. Ismét 2 szavalt s befejezte
a tárgysorozat első részét a „Szó:at“ lelkes el-
éneklése. Most következett az ünnepély azon
része, a mely iránt a közönség leginkább érdek-
lődött. Ez alkalomra írt ugyanis plebánosunk a
(Vörös zászló szerzője) „A magyarok Nagyszövege“
címen egy látványos színművet 3 képben; elő-
adta a tanuló ifjuság. A szerző maga tanította
be a szereplőket a tanítói kar segítségével. Erről
legyen elég annyit mondanom, hogy jobban az
előadás nem is sikerülhetett volna. S hogy ma-
radandó emlék is jelezze az ünnepélyt, belépő
díjakból szent Erzsébetnek, községnök védzent-
jének oltárképére 90 azaz kilencven korona folyt
be. Sérteném plebánosunk szerényeségét, ha ez
alkalomból különös köszöneteket szavaznék neki.
Megtettek ezt hivatás, én csak annyit mondok: a
megkezdett úton előre! *Egy jelen volt.*

Munkácsy képe kiküszöbölve. Munkácsy Mihályt évekként elelőtt felkérték, hogy az
új országház ülésterme számára fesse meg a hon-
foglalást. Az elhunyt festő egy nagyszabású képet
készített, melyet a kritika nemcsak teljes elismeré-
ssel fogadott, de egy koncepcióra, mint a mű-
vészi kivitelre nézve a magyar festészet örökké
emlékeztető remekének jelentett ki Minthogy az
új országház még befejezve nincsen, egyelőre fel-
függesztették a nemzeti muzeumban, a főrendek
üléstermében, hiszen ezek őseinek minden való-
színűség szerint kijutott a honfoglalásból. A kép
egyenesen az új országház számára készült. Most
Széll Kálmán okt. 18-án kijelentette az ország-
gyűlésnek, hogy az építészeti tanács véleménye
szerint a kép sem az épület architektonikus ki-
képésének nem felel meg, sem annak az ország-
házban való elhelyezése nem válnék a kép elő-
nyére. — Most már igazán nem vagyunk tisztában.
A gyűlés terme, a fal, hova illeszteni akarták,
meg volt mérve, a világosság előre kiszámítva,
az épület stílje előre kiszemelve, s Munkácsy
csak akkor fogott nagyszabású művéhez, s most
mikor elhelyezni akarják kislül, hogy nem cél-
szerű oda kifüggeszteni, ahova a legpontosabb
számítás szerint készült, hanem kifüggesztik a
szépművészeti muzeum többi tucat képei közé.
Ki a hibás? Vajjon Munkácsy-e, vagy képzőmű-
vészeti tanács?

Mikor a kriptából kiértünk már sötét este
volt — illett a hangulathoz. Elbucsuztam a jó
invalidustól, a jó öreg majdnem könnyezett, pedig
alig töltöttünk együtt egy fél napot. Vagy talán
a halál birodalma közelebb hozza egymáshoz az
emberi szíveket?

Turchányi Tihamér.

Sziporkák.

Vélemény.

Mama: Ah, az az X. patikárus, egészen el-
vagyok ragadtatva, kitűnő ember!
Leány (száját bigyesztve): De mama kérlek,
hiszen az az ember már régen el van jegyezve.

*

A legjobb.

— Na ön már kicsit körülnézett a mi vá-
rosunkban, mi tetszik önnek vajjon legjobban?
— Őszintén megvallva az, hogy az ember
naponta tizenkétszer indulhat a vonattal megint
hazafele.

*

Megfogva.

A.: Mit mondana ön, ha most öntől három
koronát kölcsönöznék?
B.: Azt, hogy ön igen elzüllött lehet.
A.: Ugy akkor csak adja, én azt hittem,
hogy megtagadja a három koronát.

Nyilvános nyugtázás a szent Vincen-
testvérek trencsényi intézete mellett építeni szán-
dékolt Isten-házára befolyt adományokról.

52. sz. gyűjtőívén: Gróf Pongrácz Adolf Vágújhely
20 korona, N. N. 1 k.

31. sz. gyűjtőívén: Ballay Sándor Rovne 4 korona.
Igonda Péter 2 k., Sztranyavszky 2 k., Gyuriss Gy. 1 k.,
Kadák A. 1 k., Pacik J. 1 k., Zsilincsar P. 1 k., Buchvár
J. 1 k., Kadák J. 60 f., Szako Gy. 1 k., Szako P. 1 k.,
Bancsak Anna 2 k.

93. sz. gyűjtőívén: özv. Spányár Antalné Nyitra 4
k., Plech Péterné 1 k., Modrányi Ivánné 2 k., Szurmay
Józsefné 1 k., Spányár Teréz 1 k., Bacsa Istvánné 2 k.,
Felix Rezsóné 1 k., Bacsa Jánosné 2 k., Csernyák Józsefné
1 k., Petrovics Istvánné 1 k., özv. Ruzicska Imréné 1 k.,
Szmutny Emilia 1 k., Aranyossy Matild 1 k., N. N. 1 k.,
Faschler Ferencné 2 k., N. N. 1 k., Jeolieska Cecillie 2 k.,
Papp Alojzia 1 k., Gemmel Vincéné 1 k., Reindl Béláné
1 k., B. J. 2 k., Reeska Jánosné 1 k., Juhari Károlyné 1
k., Herberth Antalné 2 k., Buschmann Mari 60 f., Dániel
Józsefné 1 k., Schuttakné 60 f., Nagy Katalin 1 k., Palko
Ernőné 1 k., Polycsaller Erzsébet 1 k., Galbmayer 2 k.,
Schwoch Karolin 1 k., N. N. 1 k.

Trencsényvidéki körjegyzőség 7. sz. gyűjtőívén: Pet-
rás István 20 k., Császtka Rezső 20 k., Császtka Béla 10
k., Szoblahói hitközség 20 k., Szoblahó közseg 10 k., Turna
közseg 10 k., Hubert Antalné 10 k., Hubert Alajos 2 k.,
Ényi Lászlóné 2 k., Lahner Antónia 2 k., özv. Schwertner
Antalné 10 k., Giczey Schwertner Irma 5 k., Sebák Agos-
tonné 10 k., Raesek Erzsébet 2 k., N. N. 2 k., Nyári Iza-
bella 1 k., Settomini Fanny 2 k., Mallászné 4 k., Depetris
Antónia 2 k., Barényi Berta 2 k.

A trencsényi vágytöltői aesp. ker. 66. sz. gyűjtőívén:
Uhrin Pál 4 k., dr. Sirchich György 2 k., Dubasievicz Ede
2 k., Hreska Pál 2 k., Roth Agoston 4 k., Aleithner Józ-
sef 2 k., Kluch János 2 k., Hatrik János 4 k., Bacsko
István 2 k., Tichy Cselesztin 1 k., Kmettyó Károly 1 k.,
Kath. legényegyesület Trencsén 4 k.

A tuzsólvi aesp. ker. 50. sz. gyűjtőívén: Gyr-
csánszky Dömötör 2 k., Markovics 1 k., Zatkovics Antal
1 k., Lonszky Gyula 2 k., Szecsánszky 1 k., Krizsan Józ-
sef 1 k., Fridrichovszky 1 k., Bélik Mihály 2 k., Tvrdy
1 k., Krautmann 1 k., Sztolarik 1 k., Jancovics 1 k.

Az illavai aesp. ker. 65. sz. gyűjtőívén: Moncsék
József 10 k., Scheffel Antal 6 k., dr. Chorényi József 10
k., Frastaczky J. 4 k., Diera Ignác 10 k., Pechány József
5 k., Reeska Zsigmond 10 k., Feitscher Agoston 6 k.,
Quapil Tivadár 4 k., Chilkó Pál 6 k.

A kiscsacsi helyi aesp. ker. 56. sz. gyűjtőívén: Us-
kert János 2 k., Szamida Kálmán 2 k., Gaspárecz Ignác 2
k., Czvinesek J. 2 k., Czivány K. 2 k., Kolos K. 1 k. —
Mindannyian hálás köszönetet mond a gyűjtő bizottság.

Közgazdaság.

A gazda őszi teendői.

Néhány hét még s a gazda tevékenysége
ismét szűkebb határok közé szorul, elhallgat a
mezőn a kasza pengéje, csend váltja fel az ar-
atók s cséplők vidám dalát, a természettel együtt
elhal a most még élénk mezei élet. Évről-évre
megújul e kép szemünk előtt, s ilyenkor mind-
annyiszor iparkodunk röviden körvonalazva egybe-
foglalni mindazon teendőket, melyek a felpihenés
időszakában a gazda vállaira neheznek. Nézzük
tehát, mit is kell tennie a gazdálkodónak ősszel.

Első és fődolga, hogy megtegye mindazon
intézkedéseket, melyek a jövő évi termés bizto-
sítása érdekében szükségesek. Ezek közül legne-
vezetesebb talajának gondos előkészítése, a szán-
tások helyes alkalmazása s az okszerű trágyázás
által. Minden földnek még őszszel való lehető
mely szántása azon alapvető munka, a melynek
elvégezése határozó befolyással van a termés si-
kerülésére. Ezért nem szabad azt elhagyni soha-
sem. De nemcsak arra kell törekednünk, hogy
szántóföldjeink évente egyszer mélyen megszán-
tassanak, hanem arra is, hogy a munka a kellő
időben vegeztessék el s e kellő idő az ősz. Az
őszi szántással fokozzuk a téli fagy talajjavító és
termékenyítő hatását, s azzal tartjuk vissza a téli
nedvesség legnagyobb részét, de fontosságot tu-
lajdoníthatunk ez ősi mely szántásnak azért is,
mert a mesterséges trágyák okszerű alkalmazása
ezzel áll kapcsolatban. Soha, semmi körülmények
között sem várhatunk a műtrágyáktól kellő si-
kert mindaddig, míg talajművelésünk nem racio-
nális, míg feltalajunk legalább is 20 cm. mély-
sége nincsen megszántva. Minél mélyebb a fel-
talaj, annál tovább rendelkezik a föld a szükséges
vizkéslettel, annál tartósabb a műtrágya hatása,
annál kevésbé kell félni attól, hogy a műtrágya
következtében erőteljes fejlődésnek indult növény-
zet a talaj vizkésletét hamar elfogyasztja.

Az őszi munkálatok egyik továbbítója a ré-
tek és legelők jókarba hozatala a boronálások
által egyrészt, s tápanyagok nyújtása által más-

részt. E tekintetben sajnos tapasztalhatjuk a
gazdák nembánomságát. Alig találunk megyszerte
oly gazdaságot, hogy a rétek és legelők javítására
egy kis gondot fordítanak; pedig feltétlenül
igaz az a közmondás, hogy a rét a szántóföld
anyja. Ha jó a rét, lesz bőven takarmányunk, ha
van takarmány, tarthatunk elegendő állatot, a
megfelelő állatállomány pedig megfelelő menyi-
ségű trágyát szolgáltatván, ezzel szántóföldjeink
termőképességét növeljük.

Az őszi hónapokra esik az állatállomány ki-
selejtezése és újjakali pótlása is. Nem könnyű
feladat egyik sem, mert mindkettő szakértelmet
igényel. E tekintetben csak azt a tanácsot ad-
hatjuk, hogy ha csak nem föltétlenül szükséges,
ne apaszszuk meg túlságosan állatállományunkat,
mert a mily könnyű azoknak eladása, époly ne-
hez tavaszkor való új beszerezése. A kissé lecsi-
gázott jármos ökröt nem kell feltétlenül kiselej-
teznünk, már csak azért sem, mert jó takarmány-
nyal módunkban állandó azt újból feljavítani.

Ugyancsak ősszel gondoskodjunk már a jövő
évi vetőmag szükségletéről, akár saját gazdasá-
gunkban történendő gondos előkészítés, akár vé-
tel útján.

Egyelőre csak e teendőket soroljuk fel, mint
legelőtöbbeket, oly megjegyzéssel, hogy azokat
senki szem előtt ne tévessze.

Nyílt tér.

Nyilatkozat.

Alulírottak mint a farkasdi r. kath. hitköz-
ség azon tagjai, kik senki mellett pártállást nem
foglaltunk, kinyilatkoztatjuk, hogy a folyó évi
október hó 1-én megtartott kántortanító válas-
táson jelen voltunk a templom udvarán álltunk,
hallottuk és láttuk, hogy a Jónás Ferenc párt-
beliek nagy tömege éktelen lármát csapott, illet-
len és sértő kifejezéseket használt, ők akartak
mestert választani erőszakkal, a helyett, hogy
mint igaz róm. katolikusokhoz méltóan viselked-
tek volna, fenyegették a csendes nézőket oly
annyira, hogy eljárásukon megbotránykoztunk.

Farkasd, 1900. október 17-én.

Babotty Pál,
Babotty Géza,
Takács Pál,
Takács István,
iskolaszéki tag,
Csiffári Péter,
Csiffári Lajos,
Takács Géza,

Tóth István,
Csiffári Géza,
Szabó Antal,
Csiffári Vendel,
Csiffári Sándor,
(80 éves templomatya)
Csiffári László.

Irodalom.

Megjelent dr. Mihalovics Ede pályanyer-
tes művének első kötete. Címe: *A kath. predi-
káció története Magyarországon.* A jelen kötet a
magyarok megtéréseitől Pázmány föllepteig terjedő
kort tárgyalja. A szerző nem szorítkozik pusztán
a hitzónoklat irodalmának ismertetésére, hanem
háttérül festi korszakokként a vallási és egyházi
állapotokat, minthogy a szerzőnek helyes nézete
szerint csak így érthetjük meg a hitzónoklás
fejlődését. Azonkívül jellemzi a hitzónokok kép-
zettségét, leírja a predikációk külső alakításait,
a nyelvet, helyet és időt illetőleg. Rámutat a
a hitzónokok által használt forrásokra és a hit-
szónoklat elméletének állására. Meg nem feled-
kezik azon intézkedésekről sem, melyeket koron-
ként a főpásztorok tettek a predikáció emelése
körüli. Ha az a körülmény, hogy a budapesti tud-
egyetem hittani kara 2000 korona díjjal jutal-
mazta e művet nem ajánlana eléggé, részünkről
leghatásosabb ajánlásul csak arra utalunk, hogy
uttörő munka, mert az általa földolgozott tárgy
eddig érintetlenül hevert. Az olvasó nem talál-
kozik tehát benne számtalanszor hallott vagy ol-
vasott dolgokkal, hanem nagyjából újjdonsá-
gokkal. A külső kiállítás a Stephaneum-nyomdát
dicséri, mely méltó külsőt adott a belső tartal-
omnak. A kötet terjedelme 27 1/2 iv, ára 4 ko-
rona. Felhívjuk a t. papság figyelmét e munkára.
Megrendelhető a szerzőnél Nyitrán és Sz. István
társulatnál Budapesten.

Memento Mori. Emlekezzél a halálról
a címe azon jeles szentbeszéd sorozat első, tizen-
négy szentbeszédet tartalmazó kötetének, amely a
kitűnő népies írónak Stolz Albannak „Mixtur ge-

gen Todtes Angst* című munkája nyomán íródott. A jelen szentbeszéd sorozat olyan, hogy egy falu-átalakulását idézheti elő, ha a lelkész tapasztalataival kapcsolatban mondja el. Ezen első kötetben különösen az iszákosságot ostromló és kárhoztató szentbeszédekkel ér el nagy hatást, a szerző Kubek Emil lelkész, aki maga is ruthén vidéken lakván, tanulmányozhatta az elszegényedett nép romlásának okait. Az első kötet ára a pénz előlege beküldése ellenében 80 kr. Megjelent és megrendelhető T. Pelikán Krizsó kiadásában Budapest VII. ker. Csömöri-ut 32. sz. a. Igen ajánljuk.

CSARNOK.

Nyitra multja

és

a nyitravármegyei Monografia.

Megjegyzések

Czeizel Gábertől.

(Folytatás.)

7

Ezek után következik az emlékezetes nyilatkozat, melyre a fentebbiekben céloztam; a király u. i. a nyitrai vendégeket, polgárokat, kivesszi — tehát újra! — a nyitrai várispán hatalma alól, melyet az „*kevésbé igazságosan tényleg, de jogellenesen gyakorolt*“, s alárendeli őket „a nyitrai püspökök joghatóságának örök időkre.“¹

A királyi hatalom, mely a nyitrai polgároknak a fehérvári polgárok szabadalmait engedélyezve, Nyitrát királyi várossá avatta, az imént idézett adománylevel erejével püspöki várossá tette; a várispán erőszakos hatalmaskodása ellen a polgároknak a nyitrai püspökben közvetlen védelmet biztosított; a terhes kötelezettséget, háború esetén — pedig mily gyakori volt az! — tizenkét fegyverest állítani a király zászlója alá, áthárította a püspökre, mint a város urára: s megadta a lehetőséget a városi polgárság számára a növelésére azon felhatalmazásban, hogy a püspök a városnak adományozott királyi földek használatára új polgárokat befogadjon, mi által a szűkkeblű önzés a város fejlődésének előnyére kizárattat.

Mennyire szolgált e változás Nyitra városának hasznára, egyébtől eltekintve, a következő századok viharaiban mutatkozott. A város ismételten majdnem egészen kipusztult, s mint Tagányi Károly történész úr évek előtt egy nyitrai újságban közlé, alig maradt annyi lakója, a mennyi elég lehetett volna egy jóra való falu alkotására; a nyitrai püspök pedig nagy erőfeszítéssel s nem kisebb áldozatokkal, mindenünnen szerzett új lakókat a város benépesítésére és helyreállítására.

A nyitrai püspök örökösének és védelmének köszönhető főképen, hogy a IV. Béla király által Nyitra városnak adományozott földbirtok a századok viharaiban alig szenvedett csorbulást. A „Nyitra közigazgatása“ című cikk írója felelti, hogy „Nyitra városának IV. Bélától nyert jogait és szabadságait megerősítették Korvin Mátyás és I. Ferdinánd királyok is“; ezen királyi hiteles átiratok nem érintették a püspöki jogot Nyitrára, hanem az okmány hiteles voltán túl, főképen a szerzett földbirtok védelmére irányultak. Mi azonkívül, hogy Nyitra jogállapotán és viszonyán a püspökséghez, változást nem idéztek elő, abból is következtethető, hogy a nyitrai püspökök közbenjárására történtek az átiratok; legalább Gergely nyitrai püspök kezében volt I. Mátyás király okiratának eredetije, s az ő kéretére írta át a nyitrai káptalan 1492-ben, s pedig szerencsés előrelátással, mivel az eredeti később elhamvadt.²

¹ Az adománylevelet közli a „Memoria Epp. Nitr.“ 208. s k. 11.

² Memoria Epp. Nitr. 301. l.

Amint a nyitrai püspökök közreműködtek IV. Béla király adománylevelének királyi átiratában és megerősítésében, épen úgy gondjuk volt reá, hogy IV. László király Paska püspök és utódjai javára kiállított adománylevelét a későbbi királyok átírják és megerősítsék. Így Róbert Károly 1323-ban, Nagy Lajos 1364-ben.¹

Az adománylevelek királyi átiratának és megerősítésének történeti és jogi mérlegelésére figyelemre méltó példa az, melyet „Nyitra közigazgatása“ t. írója a 448—449. ll. felhoz, ha egybevetetjük a „Memoria Epp. Nitr.“ 357. lapon közölttekkel. Nyitra város IV. Bélától nyert adománylevelét megerősíti II. Ferdinánd király 1632. év május hó 5-én, s ugyanez a király ugyanabban az évben, ugyanazon a napon megerősíti Telegdy János érsek, a nyitrai püspökség kormányzójának Nyitra város javára kiállított szabadalomlevelét, mi által a király elismeri a nyitrai püspök földesuri jogait; III. Ferdinand király 1637-ik év május hó 4-én megerősíti Nyitra városának IV. Béla királytól nyert jogait, s ugyanez a király ugyanabban az évben, s ugyanazon a napon megerősíti Telegdy szabadalom levelét, mely azon-túl a város jogviszonyainak alapját képezte. E szabadalom levelre későbbben még visszatérek.

A vizsgálódó előtt feltűnhetik, hogy Nyitra polgárai IV. László király adománylevele ellen, mely által a királyi városból püspöki város lett, hiteles helyen nem éltek ellenmondással vagy jogfentartással, miből arra lehet következtetni, hogy a polgárok tényleges állapotán IV. László király intézkedése előnyös változást idézett elő, melybe készségesen belenyugodtak. Befolyással lehettek a polgároknak azon 1288-ban még élénk emlékezetben volt gyászos csapások, melyek a várost 1271-ben és ismét 1273-ban Ottokár cseh király bőszi seregei részéről érték. Mind a két esetben elfoglalták Nyitrát, kirabolták, felgyújtották a várat, székesegyházat és a várost. A második elfoglalásról fel van jegyezve, hogy a püspök és káptalan futással mentették meg életüket: „a lakosok közül pedig sokan a székesegyházban kerestek menedéket. De az ellenség ide is betört. Vagy ötven embert megöltek; a csecsemőket lábuknál kapták fel és vágták a templom oszlopaihoz.“² S a siralmas csapások után alig találtak valaki, a ki a tönkretett királyi város és kifosztott polgárainak segélyt hozott volna: a királyt saját ügyes-bajos dolgai foglalták el telje-

¹ Memoria Epp. Nitr. 212. s k. 11.

² Wagner J.: Adalékok a nyitrai sz. káptalan történetéhez. 48. l. 3.

sen; a várispán pedig, kinek hatalma alól nem oly régen vonatott el a város, IV. László király fentidézett okmánya szerint, nem volt barátja a városnak, sőt még jogtalanul erőszakoskodott is rajta.

Nyitra város statutiója ellen 1248-ban, a nyitrai káptalan azonnal a zaborhegyi konvent előtt jogfentartással élt, s tudjuk, hogy régi javadalmi és jogai sértetlenek maradtak. Paska, nyitrai püspök, Erzsébet királynétól Nagy-Köröskény királynői községet nyervén ajándékba, midőn IV. László király azt csegi Erne komesznek adományozta, Paska püspök 1297-ben letiltó ellenmondást vetett közbe ugyanazon király ellenében, ki neki Nyitrát adományozta, s pedig teljes joghatályllyal, mert ama község az 1334-ben bekövetkezett eladásáig a nyitrai püspökség birtokában maradt. Hasonló tiltakozást, vagy ellenmondást IV. László adománylevele ellen tudunkra Nyitra város sehol sem emelt.

Alig élelt fel Nyitra a csehek 1271. és 1273-ki pusztításaiból, a csapások végtelen sora érte a várost az Árpád-ház kihaltával. A versengések a magyar trónért vészes pártoskodást idéztek elő. Trencsényi Csák Máté, a hatalmas kényur, ellensége volt Róbert Károly királynak, s azért János nyitrai püspöknek is, ki a király kedves és bizalmas embere volt. Csák Máté izzó gyűlölettel, s megvadult kegyetlenséggel pusztította a püspök jószágait. Fékevesztett dühét Nyitrán, a püspöki városon, különösen akkor töltö ki, midőn az 1311. július 6-án Gentilis bibornok, pápai követ által Pozsonyban Csák Máté ellen kimondott kiközösítést a nyitrai püspök is köteleességszerűleg egyházmegyéjében kihirdetvé. Borzasztó volt a bosszúállás, melyet Csák Máté kevélységében és megátalkodottságában a püspök ellen gyakorolt. Mihályfi Simont a Kacsuk nemzetségből összes fegyveres népével Nyitra ellen küldötte, — ő maga a közelben maradván. Simon Nyitra várost családsággal foglalta el, mindent felprédálván, felgyújtotta, mely tűzvészben a várossal együtt a kanonokok háza is leégett; a falakat, a tornyokat földig romboltatta, s tömérdek, mintegy két ezer márkányi kárt okozott.

Ugy látszik a nyitrai püspök egy ideig bizonyos modus vinendi-t iparkodott tartani Mátéval; de ez tőrhetlenné tette az állapotot, s a püspök elmenekült Nyitráról nagy bosszúságára Máténak, ki ennek következtében a püspöki várat ismétellen felgyújtatta, s aztán földig rontotta. Felgyújtották a székesegyházat, melynek nemcsak a tetőzete égett le, hanem a tűzvész elpusztította belsejét is: odaégték ekkor a templomi drága

Tetszés szerinti fizetési feltételek!

VAJDA J. butorgyári raktára

NYITRA, Párutca.

A n. é. butorvásárló közönség becses figyelmébe ajánlom dús választékú, szilárd és modern stílű

háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezésekből álló raktáramat

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, minden versenyt kizáró olcsó áron, ugyszintén

saját készítményű kárpitos butoraimat.

Szolid és pontos kiszolgálás biztosítatik. Kivánatra költségvetéssel és rajzokkal szívesen szolgálunk.

1—52.

Kiváló tisztelettel

VAJDA J.

Tetszés szerinti fizetési feltételek!

Szalon garnitúrák rendkívül jutányos áron kaphatók.

Szalon garnitúrák rendkívül jutányos áron kaphatók.

szerelvények, a könyvek, sz. András és Benedek ereklyéi, a székesegyházban őrzött levéltár, elolvadtak a harangok is.

A földig égettetett városnak Máté később megengedte az újra építkezést. Hat évi szabadságot, úgy tetszik, adományosságot adott e végre az építkező lakosoknak — a püspök kontójára (?). Az építkezőknek ő adta el a fát pénzen — a püspökségi erdőkből; mert saját csatlósait rászabadította a püspökségi erdőkre, oly felhatalmazással, hogy nyomban megölhessék azokat, kik nekik ellenszegülnek. Pór Antal úr nem alaptalanul céloz arra, hogy a *zsákmányolás* szó Csákmányoláshoz származhatott s ment át a közhasználatba.¹

A kalocsai zsinaton 1318-ban újra kihirdették a kiközösítést Csák Máté ellen. E nevezetes okmányban János nyitrai püspök részletesen felsorolja Csák Máté gonosz tetteit. A többi közt az is fordul elő, hogy Nyitra felpredálásánál őt lakost öltek meg; más alkalommal elhajtottak Nyitráról hetven ökröt, s nem adtak kárpótlást stb., stb. Figyelemre méltó e részlet: „Miklóst, gazdagabb jobbágyunkat, *nyitrai bírót* — villicum — elfogatta — t. i. Csák Máté, — s rágalom alapján kiesikart tőle száz márkát.“² Ez az első nyitrai bírót, kit névszerint felemlítve találtam.

I. Napoleon az ellene kimondott egyházi kiközösítés után mondá, hogy annak folytán nem hull ki a fegyver katonái kezéből, s tudjuk, hogy nem sokára az orosz hó- és jégmezőkön I. Napoleon katonáinak a kezéből kihullott a fegyver. „Isten malmai lassan bár, de biztosan örölnék.“ A töméntelen gonoszságai miatt kiközösített Csák Máté hatalma is nemsokára megrendült a rozgonyi csatában 1312. június 15-én. S habár még e csata után is vad bosszút gyakorolt a nyitrai püspökön, ki úgyszólván a vérengző oroszán torkában volt, mégis hatalmának köre mind ösőbb szorult: élelmes hívei kezdték elhagyni; szerzeményeik biztosítására keresték a király kegyét, úgy hogy az utolsó időben halála előtt, mely 1321. marc. 18-án bekövetkezett, már meglehetősen csendes ember volt.

Nyitra újra fellélegzett. A borzasztó csapások sebei a püspök gondozása alatt behegedtek; a pusztítás nyomai lassan eltűnedeztek; a rendezett viszonyok helyreálltával, a polgárok jóléte is emelkedni kezdett. (Folyt. köv.)

¹ Pór Antal: Magyar tört. életrajzok. 1887—8. Csák Máté.

² Batthyany: Leges Eccl. III. 163. s k. II. Fejér. C. D. H. 8. II. 168—183. II. — Memoria Epp. Nitr. 231. s k. II. 9429.900. tlkvi szám.

Árverési hirdetmény.

A nyitrai kir. törvszék mint tlkvi hatóság ezennel közhírré teszi, hogy Halmay János végrehajtatónak **Balla Jánosné szül. Babka Anna** végrehajtatást szenvedett elleni végrehajtatási ügyében 30 kor. 30 fill. tőke és jár., valamint 9 korona megállapított s a netán még felmerülő költségek kielégítése végett a nyitrai kir. tszék mint tlkvi hatóság területén Nyitra város határában fekvő, a nyitrai 401. sz. tjkvben irt özv. Balla Jánosné szül. Babka Annát illető 1—2. sorszámú polg. birtok egészére és pedig az 1. sor, 3265. hrsz, 234 korona; a 2. sor, 4069—4070. hrsz. 136 korona becsár mint kikiáltási ár mellett a nyitrai kir. tszék tlkvi hivatalában **1900. évi november hó 10-ik napján reggeli 9 órakor nyilvános bírói árverésen** szükség esetében becsáron alul is el fog adatni. Bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-a leteendő illetőleg annak előzetes letétele igazolandó. A vételár az árverés jogerőre emelkedésétől számítandó 90 nap alatt, 30 napi időközökben három egyenlő részletben az árverési feltételekben említett módozatok szerint, 5% kamatokkal együtt, fizetendő, a bánatpénz az utolsó részletben számíttatik be. Az árverési feltételek ezen bíróságnál, valamint Nyitra város tanácsánál s a nyitrai vidéki körjegyzőnél tekinthetők meg.

Nyitrán, 1900. évi augusztus hó 27-én.

Simonffy előadó helyett:

Palásthy,
kir. tvszéki bírót.

(P. H.)

PÉCS EDE

fűszer-, csemege-, tea-, rum- és ásványvíz-kereskedése Nyitrán.

A nagyérdemű közönségnek ajánlom az idényhez alkalmas cikkeimet, u. m.:

Prágai
SOVÁNY SÓDAR.
I. rendű.

Szepesi őszi
juh-túró.

Orosz karaván-tea
eredeti csomagokban.

A földművelésügyi m. kir. miniszterium felügyelete alatt álló országos közp. mintapince **FEHER, VÖRÖS és ASZÚ palack-borainak** főraktára.

Legnagyobb nyeremény

legszerencsésebb esetben

1.000,000 korona.

Az összes 50,000 nyeremény **JEGYZÉKE.**

A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben:

1.000,000 korona

A nyeremények részletes beosztása a következő:

Kézpénzben fizetendő	Jutalom	Korona
1	Jutalom	600000
1	nyer.	400000
1	"	200000
2	"	100000
1	"	90000
1	"	80000
1	"	70000
2	"	60000
1	"	40000
5	"	30000
1	"	25000
2	"	20000
3	"	15000
31	"	10000
67	"	5000
3	"	3000
432	"	2000
763	"	1000
1238	"	500
90	"	300
81700	"	200
3900	"	170
4900	"	130
50	"	100
3900	"	80
2900	"	40
50,000	nyer. és jut. összegben	13.160,000

Nyuítsunk kezét a szerencsének!

Már sokan szerencsések lettek egy nálunk vásárolt sorsjeggyel!

Az egész világban a legnagyobb esélyekkel bíró magy. kir. szabad. osztálysorsjáték legközelebb újból megkezdődik.

100,000 sorsjegyre **50,000**

penznyeremény jut, tehát az oldaltálló nyereményjegyzék szerint a sorsjegyek felét **penznyeremény**nyel huzzák ki és egy külföldi sorsjáték sem képes aránylag ily nagy nyereményeket felmutatni, mint a mi magyar osztálysorsjátékunk.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

egy millió korona.

Egészben **tizenhárom millió 160,000** korona lesz kihuzva és az egész vállalat **állami felügyelet** alatt áll.

Az eredeti sorsjegyek tervszerű árai az I. osztályhoz:

egy nyolcad (1/8) frt — 75 vagyis 1.50 korona
egy negyed (1/4) " 1.50 " 3.— "
egy fel (1/2) " 3.— " 6.— "
egy egész (1) " 6.— " 12.— "

utánvét mellett vagy az összeg előzetes be-
küldése ellenében. Hivatalos tervezet díjtalanul.
Meg endeléseket eredeti sorsjegyekre

f. é. október hó 28-ig

kérünk hozzánk beküldeni.

Török A. és Tsa.

BANKHÁZ

Budapest, V., Váci-körut 4/a.

Fiókbankházak: **IV., Muzeum-körut 11.**
VI., Erzsébet-körut 54.

Sok és nagy nyereményt fizettünk már ki vevőinknek és pedig rövid idő alatt körülbelül három és fel millió koronát.

Rendelőlevél levágandó. **Török A. és Társa** főelarusítók Budapest.

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget korona összegben } utánvételezni kérem postautalvánnyal küldöm. } A nem tetsző törlendő.

Pontos cím

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy néhai **Herald Antal** hagyatékához tartozó ingóságok, u. m.

szobabutorok, ruha és fehérművek stb.

f. é. október hó 24-én d. e. 10 órakor, az alsó-köröskényi plébánia udvarán tartandó árverésen el fognak adatni.

Élő- és művirág-osarnok Nyitrán

Megyház-utca 10. sz.

A nagyérdemű közönségnek tiszteletteljesen becses tudomására hozom, hogy a halottak napjára nagy választékban

SIRKOSZORUKAT

tartok raktáron, és pedig a legolcsóbbtól a legfinomabb kivitelig.

Természetes virágokból álló koszorukra *már most* kérem a szíves megrendeléseket eszközölni, nehogy a nagy kereslet miatt késedelem támadjon.

Mély tisztelettel

Gráf Náthán.

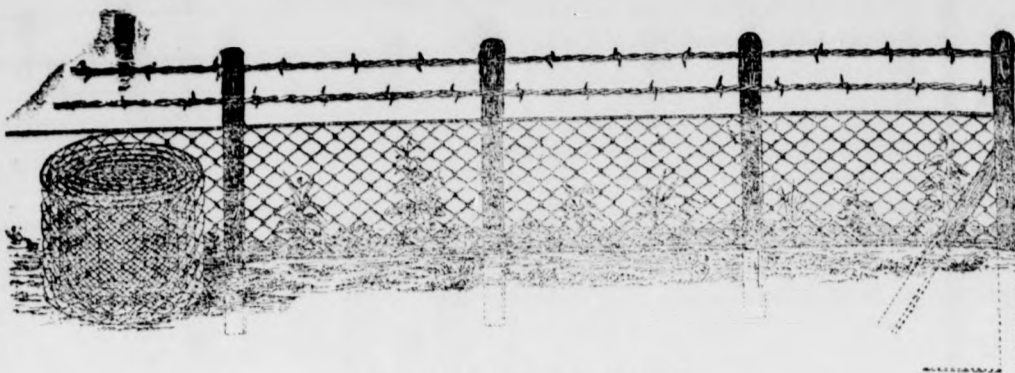
Teljesen ingyen!

Dr. Tóth János felső-zobori szőlőjében mintegy

1000 szekér kő

a szőlő kitisztítása céljából, teljesen ingyen átvehető. A kő egy rakáson van, közel az uthoz és igen könnyen megközelíthető. A kik az ajánlatra reflektálnak, forduljanak akár szóval, akár írásban lapunk szerkesztőségéhez.

Pázmándi József
kerítés-sodrony fonása és szövészete
Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 32. sz.

Saját készítményű

GÉP-SODRONY-FONATOK

vadaskertek, szőlők, nyaralók, parkok, gazdasági épületek, kerti pavillonok, sírhelyek stb. bekerítésére.

Továbbá: gyep- és virág-díszkerítések;

föld, kavics és kőszénáthányó rosták, rézzel befuttatott acél matracfonatok és lábtörők, réz, vasszövetek és bakkerfonatok gazdasági célokra; ugyisintén kék és zöld ablak légy-szövetek, arevédők, szőlőbogyózó rosták, szikra fogók, tyúkketrecek és mindenféle

sodronyfonás,

DOBOK ÉS DOB-BŐRÖK
jutányos áron kaphatók.

A nagy közönség szíves pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Pázmándi József.

SZUPERFOSZFÁTOT,

kénsavas kálit,
kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

**Chilisalétromot,
Kainitot,**

**40%-os
Kálitrágyasót**

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.